

POŽARI V NARAVI V LETU 1993

Slavko Šipeč*

UDK 614.84 "1993"

V letu 1993 je začela Republiška uprava za zaščito in reševanje evidentirati in obdelovati podatke o požarih v naravi. V prispevku so prikazani dobljeni rezultati. Rezultati se precej razlikujejo od podatkov, ki jih o požarih v naravi zbira Ministrstvo za notranje zadeve v sodelovanju z Inšpektoratom Republike Slovenije za varstvo pred požarom.

Vremenske razmere za nastanek požarov v naravi

Med dolgotrajno sušo v letu 1993, ki je trajala od začetka leta do konca septembra, so bila tri obdobja, v katerih je bilo pomanjkanje padavin še posebej izrazito. Prvič se je to zgodilo v začetku leta (januar, februar, marec, začetek aprila). Takrat je toplo, izredno suho in vetrovno vreme izsušilo tla, zavrlo razvoj vegetacije in povzročilo ugodne razmere za nastanek požarov v naravi. Po padavinah sredi aprila, ki so pospešile razvoj vegetacije, se je v drugi polovici maja in v začetku junija ponovno ustalilo suho in zelo toplo vreme, vendar pa se takrat število požarov v naravi ni povečalo, ker se je vegetacija razvila in vsebovala dovolj vlage. Znova je suša močno zapretila v juliju in avgustu, ko je prevladovalo suho in vroče vreme. Število požarov v naravi se je povečalo zlasti v drugi polovici avgusta (3). (O vremenskih razmerah za nastanek požarov v naravi glej tudi 5.)

Požari v naravi v 1993

V letu 1993 je bilo kar 1853 požarov v naravi. Predvsem v januarju, februarju, marcu in avgustu je bila izrazita koncentracija požarov v submediteranskem delu Slovenije (občine Nova Gorica, Ajdovščina, Postojna, Ilirska Bistrica, Sežana, Koper, Izola, Piran), v preostalih mesecih pa je bilo več požarov tudi drugod po Sloveniji. Požarna površina je znašala 6920 ha in se je približala rekordni požarni površini iz leta 1992, ki je bila večja od 7000 ha. Največ je bilo travniških požarov – 697, pogorelo je 1740 ha travniških površin. V 490 gozdnih požarih je pogorelo kar 5140 ha gozdnih površin. Največ požarov je bilo v občinah Koper, Izola in Piran (skupaj 314), v ljubljanskih občinah (skupno 207), Sežani (122), Ilirski Bistrici (103) in Postojni (97). Največ površin pa so požari uničili v občinah Sežana (1997 ha), Koper, Izola in Piran (skupaj 1980 ha), Postojna (552 ha), Zagorje (okoli 500 ha), Nova Gorica (okoli 440 ha) in Ilirska Bistrica (363 ha) (1, 3).

Stroški intervencij ter neposredna škoda, ki so jo povzročili požari v naravi, pa znaša okoli 360 milijonov tolarjev. Prednjačijo občine Sežana (106 milijonov tolarjev), Postojna (81,3 milijona tolarjev), Ajdovščina (30,1 milijona tolarjev), Trbovlje (20,15 milijona tolarjev), Žalec (18 milijonov tolarjev), Radlje ob Dravi in Slovenska Bistrica (14 milijonov tolarjev), Koper, Izola, Piran (skupaj 9,16 milijona tolarjev – le stroški intervencij) in Ilirska Bistrica (8 milijonov tolarjev). Natančnejši podatki o višini škode in stroških intervencij po občinah so zbrani v preglednici 2 v članku Pregled naravnih nesreč v Sloveniji v letu 1993 (4). Zaradi neustrezne metodologije ocenjevanja požarne škode in deloma nepopolnih podatkov (pri nekaterih občinah ni zajeta požarna škoda) te številke niso povsem realne (3) oziroma so prenizke.

Podatki, ki jih o požarih v naravi (na odprtem prostoru) zbira Ministrstvo za notranje zadeve v sodelovanju z Inšpektoratom Republike Slovenije za varstvo pred požarom (2), se precej razlikujejo od podatkov, ki jih zbira Republiška uprava za zaščito in reševanje. Verjetno je vzrok v različnih metodologijah zbiranja podatkov, pa tudi v izvoru podatkov. Statistika Republiške uprave za zaščito

Preglednica 1. Število požarov v naravi in požarna površina v letu 1993.

Table 1. Fires in the natural environment and burning area in hectares in 1993.

	Skupno število požarov	Gozdnih	Travniških	Ostalih	Skupna požarna površina v ha	Gozdni	Travniški	Ostali
	Total number of fires	Forest fires	Grassy fires	Other fires	Total burning area in ha	Forest fires	Grassy fires	Other fires
Januar	139	23	49	67	106	41	59	6
Februar	343	97	156	90	3001	2320	673	8
Marec	441	136	220	85	1555	1184	361	10
April	242	80	96	66	257	166	90	1
Maj	90	26	25	39	35	27	7	1
Junij	125	22	17	86	34	27	5	2
Julij	114	17	40	57	99	24	72	3
Avgust	235	89	81	65	1826	1351	471	4
September	47	0	8	39	3	0	1	2
Oktober	22	0	2	20	1	0	0	1
November	26	0	1	25	1	0	0	1
December	29	0	2	27	2	0	1	1
Skupaj / Total	1853	490	697	666	6920	5140	1740	40

* Republiška uprava za zaščito in reševanje, Kardeljeva ploščad 26, Ljubljana.

in reševanje ne temelji na podatkih Ministrstva za notranje zadeve, ampak na podatkih občinskih gasilskih zvez oziroma poklicnih gasilsko-reševalnih zavodov. Po statistiki Ministrstva za notranje zadeve je bilo v letu 1993 na odprtem prostoru 1319 požarov. Po njihovih podatkih je bilo uničenih 4522 ha površin, od tega 3314 ha gozdov in 771 ha travnikov (2). Že v prvih štirih mesecih leta 1993 je bilo po podatkih Republiške uprave za zaščito in reševanje v Sloveniji kar 1165 požarov v naravi, ki so zajeli predvsem gozdne površine. Predvsem v februarju in marcu so požari v naravi zavzeli razsežnosti naravne nesreče. Največ požarov je bilo v marcu, kar 441, februarja jih je bilo 343, aprila pa 242. Skupna požarna površina v prvih štirih mesecih leta je dosegla okoli 4919 ha. Največ požarov je bilo v občinah Koper, Izola in Piran (skupaj 188), v ljubljanskih občinah (94), Sežana (79), Ilirska Bistrica (78), Postojna (67) in Celje (62). Največjo požarno površino so požari zajeli v občinah Sežana (1498 ha), Koper, Izola in Piran (skupaj 999 ha), Zagorje ob Savi (500 ha – na račun požara na območju Šklendrovca), Nova Gorica (437 ha), Postojna (292 ha) ter Ilirska Bistrica (291 ha) (1, 3). Največ požarov je bilo med 18. in 21. marcem, skoraj 100. Takrat je prišlo tudi do najobsežnejšega požara v letu 1993, in sicer na območju vasi Šklendrovec v Zasavju (3, 4).

V drugem delu julija se je število požarov postopno spet začelo povečevati, v avgustu pa so suho in vroče vreme ter nevihte (strele) požarom v naravi ponovno omogočili razsežnosti naravne nesreče. Največ jih je bilo v submediteranskem delu Slovenije. Nekaj požarov je bilo zelo obsežnih (3. in 21. avgusta pri Zazidu, 15. avgusta pri Sočergi v koprski občini, požar med 23. in 25. avgustom na Slavniku). Ponekod je gorelo več dni (požar pri Kobdilu v sežanski občini, kjer je gorelo na površini 80 ha, je gorel med 13. in 16. avgustom, požar pri Košani v postojnski občini med 19. in 23. avgustom, že omenjeni požar na Slavniku med 23. in 25. avgustom, po površini skromen, vendar pa v letu 1993 najdlje časa aktiven požar med 18. in 25. avgustom na Voglu – povzročila ga je strela, podoben požar nad slapom Boka v tol minski občini je tudi gorel več dni, požar na Čavnu v ajdovski občini med 19. in 25. avgustom). Največ požarov je bilo med 20. in 25. avgustom, ko jih je zagorelo tudi več kot 10 na dan. Gasilci so imeli z njimi mnogo težav in šele ob pomoči dežja so bili 25. avgusta ukročeni. Skupaj je bilo v avgustu 235 požarov v naravi, pogorelo pa je 1826 ha površin: največ gozdnih – v 89 požarih 1351 ha, 81 požarov pa je uničilo 471 hektarjev travniških površin (3).

Največji požari v letu 1993 so bili: med 18. in 22. marcem na območju vasi Šklendrovec v Zasavju (več kot 600 ha), 21. avgusta na območju Zazida in Podpeči v koprski in sežanski občini (450 ha), 3. februarja na Banjščicah v novogoriški občini (okoli 400 ha), 25. marca pod

Vremščico v sežanski občini (300 do 400 ha), 11. februarja na območju Črnotič, Praproč in Podpeči v koprski občini (350 ha), med 23. in 25. avgustom na območju Slavnika v sežanski občini (okoli 300 ha), 4. februarja na območju Zazida v sežanski občini in koprski občini (200 ha), 3. avgusta prav tako na območju Zazida (150 do 200 ha), 3. februarja na območju Storij in Dolenje vasi v sežanski občini (150 ha) ter 15. avgusta pri Sočergi v koprski občini (150 ha) (1, 3, 4).

Veliko požarov je bilo povzročenih zaradi malomarnosti, predvsem zaradi kurjenja podrasti ter travniških in njivskih odpadkov, ki so jih ljudje požigali kljub požarnovarstvenim ukrepom, ki jih je razglasila večina slovenskih občin vsebujejo tudi prepoved kurjenja v naravi ob povečanih stopnjah požarne ogroženosti naravnega okolja. Precej požarov so v poletnih mesecih zanetile tudi strele (3).

Obveščanje in opozarjanje o požarni ogroženosti

V letu 1993 sta obveščanje in opozarjanje prebivalcev o požarni ogroženosti potekala v razmeroma velikem obsegu, zagotovo pa bolj kakovostno kot v preteklih letih. V sodelovanju s Hidro meteorološkim zavodom Republike Slovenije je Republiška uprava za zaščito in reševanje v sredstvih javnega obveščanja predvsem v spomladanskih mesecih ter v avgustu opozarjala na povečane stopnje požarne ogroženosti. Ne glede na izjemne vremenske razmere v večini leta, ki so bile eden ključnih posrednih vzrokov za številne požare v naravi, je eden od verjetnih vzrokov tudi premalo učinkovito delo pristojnih inšpekcij. Uredba o varstvu pred požarom v naravnem okolju iz leta 1993 (Ur. list št. 26/93 – 6) natančno določa ukrepe in odgovornost za varovanje narav nega okolja pred požarom, določa pa tudi, kateri organi po novem lahko ugotavljajo izvajanje te uredbe. V uredbi so opredeljene tudi podlage za kaznovanje kršilcev, ki so glede na prejšnje bolj stroge. Zato pričakujemo, da bo dosledno izvajanje te uredbe v prihodnje pripomoglo k zmanjšanju števila požarov v naravi.

Opazovanje in gašenje s helikopterji

Nad požarno najbolj ogroženimi območji so bila predvsem v spomladanskih me-

secih organizirana opazovanja iz zraka, 73 katerih namen je zgodnje odkrivanje požarov v naravi. Pri gašenju nekaterih večjih in težko dostopnih požarov je Republiški štab za civilno zaščito organiziral gašenje s helikopterji Letalske enote Ministrstva za notranje zadeve in Teritorialne obrambe. Tako so helikopterji pomagali opazovati in gasiti požara pri Braniku in Zazidu v začetku februarja, največji požar v lanskem letu na območju Šklendrovca sredi marca, požar na Krvavcu v začetku junija ter požare na območju Ajdovščine in na Slavniku ob koncu avgusta.

1. Podatkovne baze Republiške uprave za zaščito in reševanje.
2. Poročilo o delu Inšpektorata Republike Slovenije za varstvo pred požarom za leto 1993. Inšpektorat Republike Slovenije za varstvo pred požarom, 15. 3. 1994.
3. Poročilo o suši v letu 1993 v Sloveniji s poudarkom na posledicah na področju varstva pred požari in oskrbe s pitno vodo. Republiška uprava za zaščito in reševanje, december 1993.
4. Šipec S., 1994. Pregled naravnih nesreč v Sloveniji v letu 1993. Ujma 8, Ljubljana.
5. Šipec S., 1994. Oskrba s pitno vodo med sušo v letu 1993. Ujma 8, Ljubljana.
6. Uredba o varstvu pred požarom v naravnem okolju. Ur. list št. 26/93.

Slavko Šipec

Fires in the natural environment in 1993

This article discusses fires in the natural environment in Slovenia in 1993. In that year, Administration for Civil Protection and Disaster Relief began to analyse data of fires in the natural environment for the first time. Drought in the whole territory of Slovenia between January and September/October of 1993 created very appropriate conditions for fires. This is the main indirect reason for the very high number of registered fires in 1993. The number of fires recorded reached 1853, which is the highest number ever registered. Total burning area reached 6920 hectares. March, February, April and August were critical months, when most of fires occurred. The most expansive fire occurred between 18th and 22nd of March near Šklendrovec village in central part of the country. It took place on about 600 hectares of forest land. Damage caused by fires in the natural environment, including cost of extinguishing the fires, reached at least SIT 360 million (about USD 2,8 million, DEM 4,6 million).